

Biskopens skugga

eller

**Historien om Biskop Jöns
Gerrekssons märkvärdiga öde på
Island, som det berättas av gycklare
på Biskops Arnö 1436**

Av Benóný Aegisson

**Översættelse av Sture Ekholm og
Benóný Aegisson**

Personer

MAGNUS hovmästare og värd
 KATRÍN hans mamma
 TORVARD LOFTSSON Isländsk hövding
 MARGARETA VIGFÚSDÓTTIR dotter till en landshövding
 IVAR VIGFÚSSON Margaretas bror, Isländsk hövding
 TJOCK resande gycklare
 MAGER resande gycklare
 JÖNS GERREKSSON Biskop i Skálholt (Johannes Gerechini Lodehat)
 ANNA kroggäst / tjänstepiga i Skálholt
 HANS En av Uppsala ärkebiskopskops män / En av Jöns Gerrekssons män
 GUDRUN Ölförsäljerska
 VIGDIS ung Isländsk flicka
 WALTER SALHAM Vigdis man, engelsk skeppsredare och köpman
 JON CRAXTON Biskop i Hólar
 OLAV den onde
 BABEL-ANNA skvallerkärning
 KVINNA på Island
 FLICKA på Island
 ERIK AF POMMERN unionskung
 HENRY VI Engelsk kung ung poje
 MARTINUS V påve i Rom

Pjäsen utspelar sig på ett värdshus på Biskops – Arnö, eller någonstans i Uppland år 1436, under perioden 1425 - 1433 i Skálholtsbiskop Jöns Gerrekssons liv och vidare till Danmark, England och Island

Miljöer i historien:

BISKOPS – ARNÖ: Uppsalabiskopens sommarresidens
 LYNN: Hamnstad i England
 ÞINGVELLIR: Plats på Island där man stiftade lagar, hade domstolar, avrättade folk och hade landsråd; det Isländska folktinget.
 SKALHOLT: Biskopssäte för södra Island
 HÓLAR: Biskopssäte för norra Island
 KIRKJUBÓL: Ivar Vigfússons gård
 MÖDRUVELLIR: Torvard Loftssons gård

1. INDLEDNINGSSANG

MAGNUS

Velkomin já velkomin
vor leikur fram nú vex

HANS

við ferðumst fljótt í tímanum
til fjórtán þrjátíu og sex

KATRÍN og GUDRUN

Allt var öðruvísi þá
og enginn átti síma

ANNA (evt. parlando)

(vinsamlegast slökkvið á
meðan við erum að sýna)

MAGNUS

Þá var yfirvaldið þýskt
við þáðum af páfanum trú

HANS og ANNA

en það er eitt sem er alveg víst
að ölið var jafngott og nú

MAGNUS

Velkomin já komið inn

á krána Biskupssveina

KATRÍN og GUDRUN

við erum góðar og glaðsinna
og göngum hér um beina

ALLIR

Hér syngjum við í sólinni

sem sendir okkur kossa

eða rekjum ykkur raunirnar

og regnið bara fossar

Vor sag´er um hatur og grimma hefnd

hetjudáðir og svik

við segjum frá ástum og örlögum

eftir eitt augnablik

MAGNUS

Velkommen ja velkommen
vores spil vokser nu frem

HANS

vi rejser hurtigt i tiden

til fjorten tretti seks

KATRIN och GUDRUN

Alt var anderledes dengang

ingen havde telefon

ANNA (evt. parlando)

(vær så venlig at slukke for jeres
mobiler mens forestillingen varer)

MAGNUS

Dengang var overmagten tysk

og troen fik vi af paven

HANS och ANNA

men en ting er helt sikker

og det er at øllet var lige så godt som nu

MAGNUS

Velkommen ja kom indenfor

i værtshuset Biskopens mænd

KATRIN och GUDRUN

vi er gode og glade

og serverer her

ALLE

Her synger vi i solen

der sender os kys

eller beretter en tragedie

og regnet öser ned

Vor historie handler om had og grusom

hævnd/ hjertedåd og bedrageri

vi beretter om kærlighed og øde

om et øjeblik

2. BISKOPS-ARNÖ (1436)

Värdshus på Biskops-Arnö, eller någonstans i Uppland år 1436. Gästerna sitter och dricker.

HANS
Hämta öl, genast!

ANNA
Ja, rör på ditt arschle för en gångs skull!

GUDRUN
Tag det lugnt för helvete!

HANS
Ärkebiskopen har dragit ned på vår brännvinsranson. Nu får jag bara en halv kanna så jag måste komma hit och dricka resten för egen räkning så att livet hålls igång. Det var annat på den tiden då jag red med Engelbrekt.

GUDRUN *lågt*
Det tvivlar jag på.

ANNA
Visa respekt för honom, dumma jänta. Min Hans är en riktig hjälte. Om Hans hade varit med honom i våras, så skulle Engelbrekt vara i livet i denna stund.

HANS
Överallt min gumma. Vi red över hela Sverige och inget kunde stoppa oss. Min nuvarande husbonde, ärkebiskopen, skall komma ihåg, att han aldrig hade nått sin ställning om Erik av Pommern ännu varit vid makten. Det var nämligen jag och Engelbrekt som avsatte honom. Han borde löna mig genom att fördubbla min ranson i stället för att halvera den.

GUDRUN
Då kommer han inte ens upp på hästen.

HANS
Ingen vettig människa sitter onykter till häst. Då blir man bara öm i arschlet.

GUDRUN
Ja, jag säger då bara...

HANS
Hämta öl, din kossa!

GUDRUN går.

ANNA

Synd att hon är så dum. Hon är vacker och duglig men man kan höra vinden susa genom hennes huvud.

HANS

Alla kvinnor är likadana.

ANNA

Inte jag.

HANS

Och vem är du då?

ANNA

Minns du inte din Anna? Det gjorde du i natt i alla fall.

HANS

Kvinnor är inte lätta att minnas. Med undantag av... Vem kommer där?

VIGDIS och WALTER SALHAM kommer in.

ANNA

Det är bättre folk. Från Stockholm eller Uppsala.

GUDRUN kommer tillbaka med öl, som hon serverar Hans och Anna. Niger för VIGDIS och WALTER.

WALTER

Jag och min fru vill ha övernattning.

GUDRUN

Jag hämtar husmor.

Går

VIGDIS

Är du säker på att det här är rätta stället?

WALTER

Det har man sagt mig.

HANS stiger upp och går till dem.

HANS

Hans Svensson heter jag, till er tjänst.

WALTER

Walter Salham, och det här är min fru.

HANS

Angenämt. Reser ni allena?

WALTER

Ja.

KATRÍN kommer.

HANS

Det är farliga tider. Landets främste son är dödad i ett bakhåll och den avsatte kungen är sjörövare på Gotland. Jag är en fattig, ärlig soldat och det enda jag har att bjuda är min heder och mitt svärd.

KATRÍN

Ville ni ha övernattnig?

WALTER

Ja. Är ni husmor här?

KATRÍN

Det är min son som äger värdshuset och jag försöker, i all anspråkslöshet, hjälpa till. Varifrån kommer ni?

WALTER

Vi är på väg till Stockholm.

HANS

Till Stockholm? Jag känner vägen som min högra hand.

WALTER

Kan jag få beställa vin. Och ett krus öl till denne Herr Hans.

KATRÍN

Självklart min herre.

Ger tecken till Gudrun

HANS

Gud må löna er!

Sätter sig hos Anna

KATRÍN

Ni skall inte lyssna på denna försupna idiot. Det är bara tre ting som dessa karlar kan. Det är att äta, och dricka, och det tredje kan man inte ens prata om. Om ni vill ha följe till Stockholm så kan min Magnus stå till tjänst.

Gycklare och musiker kommer in med Tjock och Mager i spetsen. De gör akrobatik, med volter och kullerbyttor och sjunger och spelar.

HANS *stiger upp*

Tag det lugnt. Vad är det här för oväsen? Kan man inte få dricka sin öl i fred utan att bli störd av en massa galningar.

TJOCK

Min gode herre, även om detta vackra ställe skulle vara fullt av galningar så vill jag lägga min yrkesheder på att de inte blir flera när vi kommit hit.

MAGER

Behöver du en galning till att bli störd i ditt ölrickande, så får du söka på annat håll.

TJOCK

Många underhållare använder sig av galenskap och fjolleri, men det gör inte vi. Vi är artister. Jag heter Tjock och är glad och nöjd som alla tjockisar. Min vän heter Mager och som ni kan se har hon långt ifrån den ideala kropps-konstitutionen, och därför måste jag många gånger kämpa en hjältes kamp mot hennes depressioner.

MAGER

Och för en liten matbit och något att dricka, så kan vi berätta historier till långt in på natten.

KATRÍN

Ni får inte störa mina gäster.

VIGDIS

Låt dem hållas. De är roliga.

KATRÍN

Ja ja, om gästerna vill det.

HANS

Är jag inte gäst jag också?

GUDRUN

Du är ingen gäst! Du är en möbel..

MAGER

Vilken sorts historia vill ni höra? Skall den vara komisk, med sorgsen underton, eller sorglig, med komisk underton.

TJOCK

Skall jag berätta historien om fiskaren som fann ett helt fiskstim? Han märkte ut stället genom att rita ett kryss på båten så att han skulle hitta tillbaka.

ANNA

Ja. Berätta den!.

MAGER

Tyvärr så sjönk båten på väg mot land, så han kunde inte hitta tillbaka. Så det blev aldrig någon historia.

TJOCK

Som ni kan höra av detta exempel, är det viktigt att ha material till historien. Med andra ord, vad skall den handla om?

GUDRUN

Om att offra sig för en evig kärlek.

HANS

Om hjältedåd och för tidig död.

ANNA

Om förskräckliga hemligheter och svek som blir till slut blir avslöjade.

HANS

Och många slagsmål.

GUDRUN

Om skurken som får det han förtjänar.

KATRÍN

Om en ädel hjälte som gifter sig med en vanlig flicka, av brinnande kärlek.

MAGER

Skall vi berätta historien om den förtrollade prinsessan och om bondesonen som reser ut i världen och besegrar den, trots umbäranden och förhinder. Är det en sån historia ni vill höra?

KATRÍN

Ja. Kan du någon sån?

MAGER

Nej, tyvärr.

TJOCK

Men vi kan den märkvärdiga historien om Johannes Gerechini Lodehat som var kungens vän och ärkebiskop i Uppsala och bodde på Biskops Arnö.

GUDRUN

Vi har hört allt om Jöns Gerreksson. Det är en gammal historia.

KATRÍN

Det berättas aldrig för mycket om ärkebiskopen. Han var en stor man.

TJOCK

Har ni hört om då biskopen seglade till det fruktansvärda landet, Island, där porten till helvetet finns, och där mötte sitt slutgiltiga öde.

ANNA

Nej.

TJOCK

Har ni hört om hans äventyr på Island, där ingen tycker att maten är god om den inte är grön av mögel eller sur, och där en specialitet är hajkött som man pissar på och sedan låter det ruttna. Har ni hört om det?

HANS

Nej, det har vi inte.

MAGER

Då har vi en historia som hör till de bättre, en som är känd, men som ingen hört.

Paus

På Island hade den salige ärkebiskopen utsikt över vulkanen Hekla, och upp längs dess sluttningar går de fördömda själarna och faller ner i kratern till helvetet som är fylld av huggormar och giftiga insekter som äter svavel i den ondes eviga eld.

KATRÍN

Jag vill inte höra lögner om den salige ärkebiskopen.

TJOCK

En vis man har sagt: Lögn skall vara stor. Lögn, pannkakor och köttbullar skall vara stora, annars är de ingenting värda. Men jag säger att om denna man är vis, så är min röv det också. När jag berättar en historia så håller jag mig alltid till sanningen, utom när jag inte kan den.

MAGER

Här får alla vad de förtjänar. Är mannen god väntar en evig lycka i paradiset, och är han ond kommer Gud att straffa honom med en ragata till hustru i detta livet.

TJOCK

Vår berättelse börjar tjugo år efter att Gud i sin nåd sände islänningarna en välsignad pest som dödade hälften av befolkningen som varning. Ingenstans är man mera syndig än på Island. Karlarna är suputer och kvinnorna är lössläppta. I herrns år 1425 blev den isländske biskopen i Skálholt bortkallad och elaka tungor hävdade att han fick hjälp över dödens älv för att han var för vänligt sinnad mot engelsmännen, men det är en annan historia. Vår historia börjar med att den allernådigaste och mäktigaste härskaren, Erik av Pommern, kung över Danmark, Sverige och Norge och därmed också över utposterna Island, Färöarna, Grönland och Finland, en sann beskyddare av Guds kyrka, vetenskapen och kulturen och en speciell välgörare för vanligt folk och.....

HANS

Den uppblåsta jäveln...

KATRÍN

Håll käften Hans!

TJOCK

... och hans vän och rådgivare Jöns Gerreksson tidigare ärkebiskopen i Uppsala sitter tillsammans i kungens slott i Danmark.

3. KÖPENHAMN (1425)

JÖNS GERREKSSON kommer in kung Erik är frånvarande. Jöns väntar, ser sig omkring och känner sig obekvämt.

JÖNS

Jag vill gärna höra varför du har bett mig komma, min konung.

paus

Jag sade: Jag vill gärna höra varför du har bett mig komma.

paus

Vårt samtal blir pinsamt när du inte är här min kung.

Paus. Högre

Jag vill gärna höra varför du har bett mig komma.

MAGER *viskar*

Tjock.

TJOCK *viskar tillbaka*

Ja.

MAGER *viskar*

Vem skall spela kungen?

TJOCK

Kungen? Självklart! Det är bäst att jag spelar honom. Ingen här har så kunglig figur som jag.

JÖNS

Jag vill gärna höra varför du har bett mig komma, min konung.

ERIK / TJOCK

Det är något ruttet i staten Danmark. Nu behöver jag din hjälp, min vän.

JÖNS

Jag är din ödmjuka tjänare och vän. Vad vill du jag skall göra?

ERIK

Jag har en ö norrut i havet som heter Island.

JÖNS

Jag har hört om detta hemska land.

ERIK

Det är inte mycket gott man kan säga om det. Men ingenstans på jorden fångar man så mycket fisk som där, för befolkningen har demoner och andar i sin tjänst och djävulen väcker dem om natten för att de skall gå ut och fiska. I detta land äger jag det rikaste fiskesamhället och jag skall ha skatt av all fisk de fångar där. Biskopen på sydlandet var också min landshövding men han, liksom islänningarna, tyckte att det var

självkärligt att bedra utlänningar så han slösade bort alla skattepengar och var skyldig mig 3000 engelska guldmynt när han dog, men det vet du allt om. Jag måste skicka dit en man som jag kan lita på.

JÖNS

Om du vill göra mig till en fiskhandlare, så kan du det.

ERIK

Engelsmännen kan göra som de vill där uppe och köper all fisk de kommer över, och jag får inte en krona. Nu har engelsmännen tillsatt en biskop på nordlandet och han betar sig som en fiskhandlare och inte som en andlig herde. Detta måste stoppas.

JÖNS

Vilken skulle min uppgift vara?

ERIK

Du blir min landshövding. Och biskop i Skálholt. Det blir en bra början för dig. Om allt går bra så skall jag erbjuda dig ett bättre biskopsäte.

JÖNS

Biskop? Men det är omöjligt. Påven...

ERIK

Jag har skrivit till påven om dina affärer, och jag väntar ett svar snart.

TJOCK *viskar*

Du skall bli påven, Mager.

Mager förklarar sig till Martinus V, påve i Rom.

MARTÍNUS V. / MAGER

Anno domini 1422 dömde vi, Martinus V påve i Rom, den omtalade Johannes Gerechini oduglig till kyrklig tjänst på grund av sina brott då han var ärkebiskop i Uppsala, bland annat för att han flera gånger brutit mot celibatlöftet.

Erik ger en pengapung till Martinus

MARTÍNUS V.

Vi har hört att den omtalade Johannes inte har andra intäkter än de han får av sina vänner. Eftersom han har ångrat sig och gjort bättring har kung Erik av Pommern bett om att han skall bli biskop på Island. Detta biskopsdöme är långt norrut i havet och har inga stora egendomar.

Erik ger flera pengar till Martinus

MARTÍNUS V.

Befolkningen i detta eländiga land är ett fattigt pack och det spelar ingen roll vem som är deras herde. Därför har vi beslutat av barmhärtighet att ge vår fallne bror tillbaka hans ära och ge honom biskopsätet i Skálholt.

JÖNS

Måste jag flytta dit?

ERIK

Du måste i alla fall åka dit för att hämta skatten, men först måste jag skicka dig till England för att prata med den lille kungen Henry VI, min drottning Filippas brorsson. Berätta för honom att Filippa har blivit galen på grund av hans sjörövare.

JÖNS

Det skall jag säga honom.

ERIK

Han måste stoppa sin pöbel. Två gånger har de angripit kungsgården på Island och tagit med sig landshövdingen till England. De isländska hövdingarna är dumma, och det är lätt att övertala dem med brännvin och mutor. Men om de inte vill sälja fisken så hotar engelsmännen med att stjäla den. De lägger hela ön i ruiner, de bränner kyrkor och stjälar klockorna, de stjälar oxar och får och folk. Henry måste förbjuda dem att segla dit.

JÖNS

Det skall jag säga honom.

ERIK

Säg till honom att om han inte gör det så kommer jag att höja Öresundstullen. Nej, säg att jag stänger Öresund. Säg honom att han kan välja mellan att segla till Island eller att få tillträde till Östersjön. Låt oss höra vad han säger till det.

JÖNS

Jag tvivlar på att han säger så mycket. Han är ju bara tre år gammal.

SÖNGUR

Sigldi biskup síðan brott
sára lítið glaður var
Gerreksson með fríðan flokk
á farskipi um enskan mar
Kemur hann til kóngsins Lynn
kaupmenn til að hitta þar
kemur hann til kóngsins Lynn
og krefur þá um svar

SANG

Seglade biskopen sedan i väg
han var väldigt lite glad
Gerreksson med ett bra gäng
på ett skepp på engelskt hav
Kommer han till kungens Lynn
för att möta köpmän där
Kommer han till kungens Lynn
och kräver ett svar

JÖNS

Jag har hört att elva stulna isländska barn har hittats här i Lynn som slavar. Är detta riktigt.

WALTER

Det kan hända att några barn och unga har råkat komma med.

JÖNS

Jag är här för att se till att de kan komma hem.

WALTER

Jag är rädd för att det inte lönar sig, för de kommer snart tillbaka. Islänningarna säljer sina hundar dyrt men de ger bort sina barn till utlänningar så att de kan få bröd. De har inte bröd i landet, utan äter rutten osaltad fisk med härsket smör.

JÖNS

Har du varit på Island?

WALTER

Ofta, herr biskop.

JÖNS

Berätta mera om landet och folket.

WALTER

Husen är hål i jorden och alla sover tillsammans, män och kvinnor, snarkar och fiser som svin under samma vadmalstäcke. Männen har löss och ligger i sängen och spelar schack om vintern och barnen och tjänstefolket kommer med mat till dem. Och så är det mörkt hela tiden, arbetarna går ut i den eviga natten för att leta efter självdöda får och rutten fisk som bönderna sedan vräker i sig.

JÖNS

Jag har hört att de super mycket på Island.

WALTER

Islänningarna super så länge det finns kvar och när de dricker så går de inte från bordet ens när de skall kasta vatten utan där står flickor och husmödrar och räcker dem pottor vid behov. På morgonen tvättar de munnen och ansiktet ur pottorna.

JÖNS

Jag har hört att kvinnorna är vackra på Island.

WALTER

Det är riktigt. Och när islänningarna går ut för att handla, så bjuder de ut sina döttrar för en natt, mot bröd, kex och annat smått. Om en flicka är ihop med en engelsman blir hon mera respekterad och attraktiv för friare, för lössläpphet och skörlevnad är självklart på Island. Själva Alltinget har samtyckt till att ogifta kvinnor kan ha upp till sex barn utanför äktenskapet utan att förlora sin ära.

MAGER

Och medan Jöns Gerreksson förbereder sig för att resa till detta fruktansvärda land blev han betryckt av att han blivit en herde för detta förtappade folk. Men när han hade fått den engelska kungen att acceptera förbudet att låta engelsmännen segla till Island, var hans uppdrag klart. Det var kanske inte bara illa det han hörde om isländska kvinnor för alla vet ju att biskopen inte hade så mycket emot köttets lustar.

4. BISKOPS-ARNÖ (1436)

MAGNUS har kommit in under förra scenen och lyssnat. Nu kan han inte hålla sig längre

MAGNUS

Stopp! Sluta med detta taskspel genast!

TJOCK

Vem är den mannen? Med vilken rätt avbryter han vår berättelsen.

MAGNUS

Jag heter Magnus, och det här är mitt värdshus, och du skall lugna dig.

Till Katrin

Mamma, har du gett lov till dessa galenskaper? Har du gett tillstånd till att man pratar på det här viset om Jöns?

KATRÍN

Gästerna ville det. Men jag har inte gett lov till...

HANS

Låt os höra historien till slutet.

MAGNUS

Jag tillåter inte sådana lögner i mitt hus, och i synnerhet inte om en sådan fin människa som Jöns Gerreksson. Sådana som ni kan inte förstå en man som han.

TJOCK

Vi har inte berättat lögner. Allt vad vi har sagt har vi fått från säkra källor.

MAGNUS

Det gick inte till på det sättet. Och Island är inte som ni beskriver det.

MAGER

Hur vet du det? Har du varit på Island?

MAGNUS

Det har jag. Och i tjänst hos den man som som ni påstår ha fått sin ställning med mutor och för att han var vän av kungen, men inte på grund av sina kvaliteter. Ni insinuerar också att han var en horkarl och har tagit livet av sin föregångare.

MAGER

Vi skulle aldrig beskylla en helig man, en ärkebiskop för något sådant. Var du med Jöns Gerreksson på Island?

MAGNUS

Jag var hans hovmästare och härförare.

TJOCK

Här har vi tur, Mager. Vi har redan sagt att man inte kan berätta en historia utan bakgrundsstoff. Men här har vi en annan fråga om historiernas natur; Är sanningen en nödvändig del av en berättelse?

MAGER

Jag vill påstå att den överhuvudtaget inte är nödvändig, käre bror.

TJOCK

Varför inte det min goda syster?

MAGER

Nå, för det första: Är en sann historia roligare än en osann? Det är den inte. Och av erfarenhet vet jag att det är nödvändigt att krydda en berättelse med lite lögn för att göra den mera intressant. För det andra: Är en sann historia mera trovärdig än en osann? Som svar på det kan man säga att ofta har man ljugit på en kortare väg än den från Betlehem till Biskops Arnö, men trots det så tror vi på allt som står i bibeln. Och för det tredje...

MAGNUS

Sluta prata skit. Självklart skall man berätta sanningen.

MAGER

Jag har aldrig sagt att man inte skall hålla sig till sanningen.

MAGNUS

Du sa...

TJOCK

Det är två saker man inte kan avbryta i mitten, en kärleksakt och berättelser. Låt oss anta att kvinnan, mitt i kärleksakten kommer på att hon glömt att ta in tvätten och regnet öser ned. Är det troligt att mannen bara kan hålla en paus och låta henne gå?

MAGER

Under inga omständigheter. Och om åhörarna har blivit fångna av en historia men inte får höra slutet, så kommer de att söka det på annat håll, hos någon som inte har samma respekt för sanningen.

Paus

Om jag får, så vill jag föreslå att vi fortsätter med berättelsen, men för att tjäna sanningen kommer vi att böja oss för dem som har varit vittne till händelserna. Är det acceptabelt?

VIGDIS

Ja det tycker jag.

GUDRUN

Ja, gå vidare med berättelsen.

KATRÍN

Vad säger du om det, min pojke?

MAGNUS

Jag vet inte mamma...

MAGER

Du kan väl inte släppa möjligheten att vara sanningens representant på ditt eget
värdshus?

MAGNUS

Bra, låt oss gå vidare.

MAGER

Jöns Gerreksson seglar vidare med sina män till Island för att bli landets mäktigaste
man.

5. ÞINGVELLIR (1430)

ALLIR

Biskup leggur landi að
lítið glaður - því er verr
er ber hann augum óland það
angur sundur hjartað sker
Ríður hann þó hratt til þings
höfðingjum að kynnst gerr
Flýtir hann sér fyrst til þings
og fylgir honum her

ALLE

Biskopen angör landet
inte glad, tyvärr
när han ser detta eländiga land
skär det i hans hjärta
Han rider fort till tinget
för att lära känna hövdingarna bättre
Han skyndar sig först till tinget
och hans män följer honom

BABBEL-ANNA

Han är välklädd, den gode biskopen. Det är senaste mode från Tyskland. Det är något annat än att se de stackars isländska hövdingarna som efterapar de smaklösa engelsmännen.

FLICKA

Och vem är den ståtliga mannen som står vid hans sida.

BABBEL-ANNA

Det skall vi ta reda på.

FLICKA

Vad gör de här på Thingvellir.

KVINNA

Man stiftar lagar och har domstolar.

BABBEL-ANNA

Ja, och de låtsas vara stora de jävlarna. De är här för att knyta förbund, och öka sin makt. Visa upp sig för varandra, pojkar tittar på flickor och flickor på pojkar. Med makt följer liderlighet.

MAGNUS

Många lögner har berättats om detta land. Jag kan inte se att folket här skulle vara annorlunda än annat folk. Skulle det vara något så är det att de är bättre klädda.

JÖNS

Här är de rikaste i landet. Och de har inte betalat skatt i många år. Vi har kommit till rätt ställe. Har du hittat någon?

MAGNUS

Ja, det har jag.

BABBEL-ANNA

Det är som om man tror att fattiga kvinnor inte har öron. Många pratar oförsiktigt i deras närhet.

Jöns ger en penningpung till henne

JÖNS

Tag denna min goda kvinna.

BABBEL-ANNA

Gud må löna biskopen. Han är god mot fattiga människor. Och barn har han räddat från engelsmännen. (*Spottar*) Jag skall vara biskopens öron.

IVAR

Där har vi den nya biskopen, vad tycker du om honom?

TJOCK / TORVARD

Tycker om honom? Det får vi se.

IVAR

Du tycker självklart bättre om min syster.

TORVARD

Din syster? Hvad menar du?

IVAR

Vad tror du jag menar? Tror du hon vill ha dig?

TORVARD

Det vet jag inte. Vad tror du?

IVAR

Det vet jag inte. Vad tror du?

TORVARD

Vad tror du? Vad säger du om jag...

IVAR

Jag vill inte ha någon bonde från nordlandet i närheten av henne.

Skrattar när han ser Torvards nedslagenhet

Stackars pojke! Han har det svårt. Nej, skämt å sido, det kommer att glädja mig om du blir min svåger. Men du måste själv prata med henne.

TORVARD

Jag vet inte om jag vågar.

IVAR

Min syster är inte så uppblåst som hon verkar. Du kan börja med att rädda henne från biskopen. Det ser ut som om han vill äta upp henne.

FLICKA

Biskopen är en elegant man trots sin ålder.

BABEL-ANNA

Jag har hört att han inte har något emot kvinnor.

KVINNA

Så pratar man inte om biskopen, även om det är sant.

BABEL-ANNA *viskar till Magnus*

Detta är dottern till landshövdingen som...

MAGNUS *viskar till Jöns*

...for till England med landets kassa.

JÖNS

Jag har hört mycket om din far. Han härstammar från Sæmund den lärde som studerade i Sorbonne, vilket jag också gjorde.

MAGER / MARGARETA

Jag är smickrad över att du känner till en så obetydlig person som jag.

JÖNS

På Island är det väl nödvändigt att känna till folks stamtavla. I synnerhet bättre folks.

MARGARETA

Ja, jag saknar vett och etikett.

MAGNUS

Jag kan lära er min sköna, ett och annat.

MARGARETA

Är du också biskop?

MAGNUS

Ja, nästan. Jag är hans högra hand.

BABEL-ANNA

Där kommer hennes bror, Ivar

JÖNS

Var hälsad unge man.

IVAR

Var hälsad. Detta är min vän Torvard Loftsson.

BABEL-ANNA

Son till riddar Loftur.

JÖNS

Tyvärr är jag inte din herde. Någon annan har fått den glädjen.

KVINNA

Kommer den engelska biskopen från norrlandet?

BABEL-ANNA

Han fick ett skepp för några dagar sedan. Han räddade några fiskare från döden, och tog deras skepp som belöning.

JOHN CRAXTON

Guds fred. Välkommen till Island Gerechini. Jag är glad att jag har fått hit en man som jag kan diskutera religiösa frågor med. Det skulle vara roligt att höra din åsikt om kyrkorådet i Basel, Johannes.

JÖNS

Det får vi ta senare. Nu skall jag läsa upp kungens befallning till nationen.

JOHN CRAXTON

Man skall ge kejsaren, det som kejsaren skall ha.

MARGARETA

Biskopen är en mycket vänlig man, eller vad tror du Torvard?

TORVARD

Jag? Jag...Jag? Jag bara...

MARGRET

Han verkar känna till allting här i landet.

TORVARD

Jasså...gör han det.....jahaa.

IVAR *viskar*

Bra Torvard. Du verkligen charmerar henne med dina intelligenta svar.

JÖNS *läser upp Eriks brev*

Erik av Guds nåde Kung över Norge, Danmark och Sverige, hertig av Pommern, sänder sin och Guds hälsning till alla som hör detta meddelande.

Vi och vårt råd har hört att tyskar och andra utlänningar börjat olagligt segla till våra länder Halogaland, Finnmark och Island och det kan vi inte tolerera. Därför befäller vi alla myndigheter i våra länder att behandla dem som kriminella om de här handlar med varor utan vårt lov. De som bryter mot detta skall bestraffas och deras egendomar skall konfiskeras.

Akershus den 29 september 1429

Erik Rex

IVAR

Så, kungen förbjuder oss att ha handelsfrihet?

JÖNS

Tvivla du på kungens rätt att bestämma om sitt land?

IVAR

Om landet är hans... Nej, jag tvivlar inte på hans rätt.

JÖNS

Det är bra.

JOHN CRAXTON *till Ivar*

Jag tror att vår milde herre har visat sitt rätta jag.

IVAR

Och han har en hel armé här för att uppfylla sina mål.

IVAR och JOHN CRAXTON går till sidan för att samtala. JÖNS GERREKSSON ger BABEL-ANNA tecken till att följa efter dem. MAGNUS vänder sig mot publiken. TORVARD och MARGARETA blir TJOCK och MAGER.

TJOCK

Tyckte du om henne?

MAGNUS.

Ja, mycket.

MAGER

Hon är vacker.

MAGNUS

Ja.

MAGER

Och rik var hon också.

MAGNUS

Ja det var hon.

TJOCK

Tyckte hon om dig?

MAGNUS

Jag trodde det. Jag hoppades på det.

TJOCK omfamnar Mager och ser in i hennes ögon

Eller var hon kanske kär i någon annan?

MAGER kysser honom

Kärleken kan inte döljas. Den är som ett hål i en svart strumpa, den syns genast.

JÖNS

Magnus! Låt oss gå för att se på Skálholt, vårt nya hem.

6. SKÁLHOLT OG VIDARE (1431)

ANNA
Jöns biskop rider in

GUDRUN
till Skálholt

ANNA
och hans män

GUDRUN
vars namn jag inte nämner

ANNA
Med undantag av Magnus

GUDRUN
Som flickorna beundrar

ANNA
Männen rider ut

GUDRUN
vida omkring

ANNA
ut och in

GUDRUN
hämtar fisk uppå disk

ANNA
lägger den i fartyg och seglar iväg

GUDRUN
bär upp skatt för Gud och konungen

ANNA
ingen kommer undan

GUDRUN
eller kan smita undan

ANNA
Främst rider Magnus

GUDRUN
som flickorna beundrar

ANNA och GUDRUN
Främst rider Magnus som flickorna beundrar

HANS
Sten! Sten, sten, sten och mera sten! Jag tror att jag aldrig har set ett land som är så fult. Här finns inte ett enda träd. Det ständiga suset i vinden driver mig till vanvett. Och detta eviga regn. Det är som om detta land hade spetälska; varför vill folk bo i ett sånt här land?

MAGNUS
Fisk! Det är orsaken.

HANS
Fisk! Jag har inte gjort annat sen jag kom hit, än att bära fisk, stapla fisk äta fisk, skita fisk. Jag önskar att jag aldrig såg en fisk mera.

MAGNUS
Här finns ju vackra kvinnor. Tycker du inte om kvinnfolket?

HANS
Kvinnfolk är detsamma överallt när man väl är inne.

MAGNUS
Gå in i förrådet och se vad de gömmer där. Jag skall tala med husbonden. Hallå. Guds fred. Är någon hemma?

KVINNA / KATRÍN
Gud välsigne dig.

MAGNUS
Hämta husbonden!

KVINNA
Han är på sjön.

MAGNUS
Jag är biskopens utsände och kommer för att kräva skatt till kung Erik.

KVINNA
Gud välsigne dem båda, men vi har inga pengar.

MAGNUS
Då tar vi fisken. För oss är det detsamma.

KVINNA
Då har vi inget att äta.

MAGNUS

Fiska mera, min gumma, fiska mera.

HANS *kommer tillbaka*

Säger kärringen att hon inte har något?

MAGNUS

Hon säger att de inte har så mycket.

HANS

Förrådet är fullt av fisk. Och två tunnor öl finns där också. Engelskt öl.

MAGNUS

Jaha. Man handlar alltså utan lov? Då måste vi konfiskera allt. Sätt upp det på hästarna.

GUDRUN

Främst rider Magnus

ANNA

som flickorna beundrar

GUDRUN

men alla tycker inte det är roligt

ANNA

onej onej onej

GUDRUN

att få

ANNA

att få honom hem till gården

GUDRUN

att titta in i förråden och ladorna

ANNA

Nej inte alla tycker det är roligt

GUDRUN

Främst rider Magnus

ANNA

som flickorna beundrar

ANNA och GUDRUN

Främst rider Magnus som flickorna beundrar

IVAR

Jag har blivit ombedd att diskutera din väns uppförande med dig, biskop.

JÖNS

Har något att klaga på mina män?

IVAR

Folk tycker att de går för hårt fram med att kräva in skatten.

JÖNS

De har inte betalt skatt under de fem år det inte har funnits någon landshövding här. Jag kan inte ha något medlidande med dem.

IVAR

Man är inte heller van vid att utländska soldater rider omkring här i landet.

JÖNS

Jag tror att folk är nöjda med att engelsmännens röverier har slutat sen jag kom hit med mina män.

IVAR

Det är rätt. Men de går för hårt fram.

JÖNS

Du har inte något emot att betala skatt till kungen, eller?

IVAR

Om han gör sin plikt så gör jag min.

JÖNS

Sin plikt?

IVAR

Enligt ett tidigare avtal med Norges kung, så skall han se till att det kommer skepp med varor till oss. Men det kommer inga skepp från Norge längre och då blir vårt folk frestade att handla med engelsmännen. Min åsikt är att kungen skall ge oss handelsfrihet.

JÖNS

Hur vågar du sätta dig upp emot kungens befallning? Är du kanske också ihop med engelsmännen? Du har ju att bråsa på.

IVAR

Jag är inte min far.

JÖNS

Nej. Självklart inte. Jag föreslår att vi inte talar mer om det. Det är bättre att inte säga något när man är arg..

IVAR

Jag säger farväl biskop, men jag ber dig tänka över vad jag har sagt.

MAGNUS

Hej. Vad gör du här?

MARGARETA

Min bror har affärer med biskopen.

MAGNUS

Du skulle komma oftare. Allt blir mycket ljusare när du är här.

MARGARETA

Ljusare?

MAGNUS

Ja. Du skiner som solen.

MARGARETA

Som solen! Det var märkligt att en Isländsk flicka är som solen.

IVAR

Låt oss gå.

MARGARETA

Farväl Magnus. Jag måste visst lämna dig i mörkret.

MAGNUS

Farväl.

7. BISKOPS-ARNÖ (1436)

TJOCK

Vi längtar alla efter att finna någon som älskar oss så mycket att vi vågar ta av oss masken, och bli dom vi verkligen är..

MAGER

Var det så du kände Magnus?

MAGNUS

Ja.

MAGER

Och hon?

MAGNUS

Jag vet inte. Ibland trodde jag det och ibland var jag rädd att hon drev med mig.

MAGER

Stackars Magnus, han hade det inte bra på Island.

MAGNUS

Det var inte lätt att kräva skatt av islänningarna. De är svekfulla, och har ingen respekt för överheten. De är snåla, lögnaktiga, och lömska och ofta var vi tvungna att gå hårt fram för att få dem att lyda.

VIGDIS

Gå hårt fram?

MAGNUS

Det blev vi tvungna till. Några försökte smita undan skatten och handla med engelsmännen. Det kunde vi inte låta dem göra. Vi var också omtyckta. Vi skyddade dem mot engelsmännens röverier.

VIGDIS

Var de värre tjuvar än ni?

MAGNUS

Passa dina ord kvinna.

VIGDIS

Var ni omtyckta överallt? I alla fiskarbyar? På alla gårdar?

MAGNUS

Vad menar du? Vem är du?

VIGDIS

Känner du inte igen mig? Nej, du la aldrig märke till en smutsig flicka i Skálholt. En slavinna som biskopen räddade i England och tog med sig till Island. En flicka som hade så fattiga föräldrar så de var tvungna att sälja henne för att få mat.

MAGNUS

Vigdis.

VIGDIS

Så du minns mig. Det var bra. Men du minns omständigheterna helt annorlunda än jag..

KATRÍN

Så ni två har träffat min son på Island. Det var trevligt. Då kände du biskopen också. Vad tyckte du om honom?

VIGDIS

Jag var tacksam för att han räddade mig. Han var inte så dålig som han verkade, men i närheten av kvinnor var det som om han hade åtta armar.

KATRÍN

Själva biskopen. Det kan inte vara sant.

ANNA

Nej det vet du allt om Katrin.

KATRÍN

Du skall inte döma mig. Det är påhittad lögn. Jag hade min son för mig själv.

ANNA

Jaja, jungfrufödsel..

MAGNUS

Håll käften kärring! Och du Vigdis! Du skall inte insinuera någonting.

VIGDIS

Det har jag heller inte gjort. Jag bara berättar hur jag såg saker och ting.

MAGNUS

Du håller käften.

WALTER

Du skall vara hövlig mot henne, annars...

TJOCK

Ett ögonblick, ett ögonblick, ett ögonblick. Inget blir bättre med ord- och vapenskrammel. Det kan resultera i att man går miste om historien. Då är alla historier i fara. Nej, låt oss älska freden och skipa vreden.

MAGER

Jag vill minnas att vi kommit överens om att tjäna sanningen. Det har kommit fram ett nytt vittne. Låt oss lyssna till henne.

8. SKÁLHOLT OG VÍÐAR (1431)

VIGDIS

Främst rider Magnus

ANNA

som flickorna fruktat

VIGDIS

främst rider Magnus

ANNA

skoningslös

VIGDIS

ingen är road

ANNA

när han kommer hem till gården

VIGDIS

ingen är road

ANNA

när han ser sig omkring

MAGNUS

Ville du gömma den här fisken för oss? Var det de du ville?

KVINNA

Nej, nej. Du kan ta den.

MAGNUS

Är det här öl. Tänkte du gömma det?

KVINNA

Nej, Drick du bara.

HANS

Jag har redan börjat.

MAGNUS

Har du gömt något annat för oss?

KVINNA

Nej, nej. Det finns inte mera här.

MAGNUS

Sök!

HANS

Sök, sök, sök sa han. Det är alltid svårare när man inte vet vad man skall söka efter.
Skal det vara lammkött, hönsbröst eller en liten kyckling..

Hittar en flicka som han drar fram ur sitt gömställe

Här har man gömt något läckert.

FLICKA

Släpp mig.

KVINNA

Låt henne vara.

MAGNUS

Försökte du gömma henne för mig? En sån liten vacker blomma. En sån liten vacker blomma som man kan riva kronbladen av ett efter ett, älskar du mig, älskar du mig inte, älskar du mig...

HANS slår till kvinnan och drar ut flickan

ANNA

Främst rider Magnus

VIGDIS

skonigslös

ANNA

ingen är road

VIGDIS

när han kommer till gården

ANNA

Främst rider Magnus

VIGDIS

Som flickorna fruktar

ANNA och GUDRUN

Främst rider Magnus skoningslös

JÖNS

Jag vill be dig om att fara försiktigt fram. Jag har många mäktiga fiender som kommer att utnyttja det om något går fel här.

MAGNUS

Vem skulle höra någonting om det som händer här vid världens ände.

JÖNS

Förr eller senare så kommer allt att uppdagas. Jag vill be dig att vara försiktig, i synnerhet med kvinnfolk för det är lite känsligt för mig. Och då spelar det ingen roll om det är mina män eller jag. Allt kommer att riktas mot mig.

MAGNUS

Jag funderar på att gifta mig.

JÖNS

Det låter bra. Vem tänker du på?

MAGNUS

Margareta i Kirkjuból.

JÖNS

Landshövding Vigfus dotter. Det skulle vara ett fördelaktigt giftermål för oss. Vill hon ha dig? De är höga i korken, de isländska hövdingadöttrarna.

MAGNUS

Det är inte många här i landet som har en finare stamtavla än jag.

JÖNS

Det får du inte prata om.

paus

Jag skriver ett brev till hennes bror, Ivar, som du kan ta med till honom. Kanske han är lika intresserad av en vänskap som jag är.

9. KIRKJUBÓL (1431)

IVAR

Margareta. Torvard från Mödruvellir har pratat med mig.

MARGARETA

Har han det? Han är kär i mig.

IVAR

Hur vet du det?

MARGARETA

Det är uppenbart. Hans tunga stockar sig i halsen varje gång jag pratar med honom..

IVAR

Ja, stackars pojke. Vad tycker du om honom?

MARGARETA

Han är ganska söt.

IVAR

Ganska söt! Är det allt.

MARGARETA

Nej. Jag...

MAGNUS *hörs utanför*

Guds fred.

IVAR

Vem kan det vara?

Tittar ut

Gud välsigne dig.

MAGNUS och HANS kommer in

MAGNUS

God afton Ivar. Hej Margareta

MARGARETA

Hej.

MAGNUS *tvekande*

Jag har ett ärende till dig Ivar

MARGARETA

Vill du att jag skall gå?

MAGNUS

Nej, det behövs inte. Egentligen handlar mitt ärende om dig?

MARGARETA

Om mig?

MAGNUS

Ja. Egentligen.

IVAR

Berätta.

MAGNUS

Som ni vet är jag hovmästare i Skálholt och jag har varit en tid i biskopens tjänst. Jag har rest med honom när han var kungens utsände..

HANS

Får man inte något att äta eller dricka här?

MAGNUS

Tyst Hans! Biskopen tror gott om mig för att jag har tjänat honom bra. Jag är kanske inte en rik man, men jag kan bli det. Jag kan köpa en gård och ett skepp och då tar det inte länge förrän jag är rik. Jag har lärt mig hur man går tillväga i det här landet.

IVAR

Jag har aldrig tyckt om era metoder, men strunt i det? Vad vill du mig?

HANS

Det kommer han till nu.

MAGNUS

Tyst Hans! Jag har tänkt slå mig ned här och då behöver jag någon att dela allt med, någon vid sidan av mig. Och då har jag tänkt på hon Margareta.

MARGARETA

På mig?

skrattar

MAGNUS

Ja, jag tänkte att du kanske inte har något emot det.

MARGARETA

Hur i all världen kan du tro det?

HANS

Hon vill att du ber henne på dina bara knän.

MAGNUS

Tyst Hans! Du behöver inte göra dig till för mig. Jag såg din blick på Thingvellir.

MARGARETA
Min blick?

MAGNUS
Ja, tror du inte jag vet vad det betyder när en flicka betraktar en pojke på det viset? Ni, fina damer är inte annorlunda än andra flickor.

MARGARETA
Den kärlek du såg i mina ögon, var inte för dig.

MAGNUS
Inte för mig?

IVAR
Du måste också förstå att du inte är passande för Margareta.

MAGNUS
Jag har ett brev från biskopen.

MARGARETA
Du känner inte mig, Magnus, om du tror att du kan vinna mig med ett brev från biskopen.

HANS
De gör sig märkvärdiga, kärringarna i detta skitland.

MAGNUS
Tyst Hans! Vem var det?

MARGARETA
Det är inte din sak.

MAGNUS
Berätta då.

MARGARETA
Varför vill du veta det?

MAGNUS
Jag vill slåss om dig. Jag vill utmana honom på duell. Jag dödar den jäveln.

MARGARETA
Jag vill inte ha dig Magnus. Kan du inte förstå det?

HANS
Man måste vara beslutsam, det är det enda de förstår Magnus. Vi bara tar henne med.

IVAR *drar sitt svärd*
Nu skall ni ut!

MAGNUS

Jag går inte förrän jag...

IVAR *hotar Magnus med svärdet*

Ut med dig!

MAGNUS

Jag kommer igen. Jag kommer igen, och igen, och igen, ända tills du säger ja.

MARGARETA

Du får mig aldrig.

MAGNUS

Om jag inte får dig, så skall ingen få dig. Vänta bara. Vänta bara.

TJOCK

Ville du göra henne illa?

MAGNUS

Nej, jag var bara arg. Jag älskade henne

TJOCK

Och hon älskade någon annan.

MAGNUS

Ja. Och kärleken gjorde mig blind.

MAGER

Kärleken är en konstig varelse. Alla vill ha den och alla dyrkar den i sitt hjärta, men ändå verkar det som om den inte räcker till för alla.

10. SKÁLHOLT OG ÞINGVELLIR (1431)

MAGNUS

Berätta för biskopen vad du har hört.

BABBEL-ANNA

Jag har varit vida omkring och hört mycket

MAGNUS

Berätta om vad du har hört på tinget.

BABBEL-ANNA

Jag har hört att biskopen är en bra man, även om en del säger annat..

JÖNS *ger henne pengar*

Vad säger de om biskopen?

BABBEL-ANNA

De tyckte inte om det att biskopen inte kom till tinget. De är mäktiga män, ja, de är mäktiga män.

JÖNS

Berätta vidare.

IVAR

Vi måste sända en protest till kungen. Utlänningarna har fått för mycket makt här i landet och biskopens krav på pengar är för höga.

TORVARD

Vi måste också protestera mot att det finns en utländsk armé här. Det har aldrig hänt tidigare och det kan vi inte tolerera.

MAGNUS

Berätta om den engelska biskopen.

BABBEL-ANNA

Den engelska biskopen var på tinget och lade ut sina snaror där.

JOHN CRAXTON

Även om jag är född engelsman, så är Guds rike mitt hemland och mitt folk är här på Island. Men jag måste försvara mina landsmän, engelsmännen, för jag anser att de har behandlats orättvist. Engelsmännen finns på många ställen och alla är inte Guds bästa barn. Man får inte glömma att de seglar oftare hit än till andra nationer, och har många olika varor att erbjuda, och de betalar ofta bättre för den isländska fisken och uller än andra.

TORVARD

Det är rätt som biskopen säger. Deras varor är ofta billigare än varorna från Norge.

JOHN

Här finns ingen engelsk armé, bara fiskare och köpmän, och de har också blivit utsatta för den utländska hären. Trots det står jag här och försvarar engelsmännen. De som borde försvara dem kommer inte hit.

IVAR

Vi måste protestera mot biskop Jöns framfart.

TORVARD

Kanske det är klokare att vi sänder kungen en proklamation om lojalitet underskrivet av våra största hövdingar. Då kanske han lättare accepterar våra klagomål.

JOHN

Det är förnuftigt.

JÖNS

De smider ränker mot oss.

BABEL-ANNA

Ja, det är märkligt att de kan enas om det. För där man har tre islänningar så har man fyra åsikter.

JÖNS

Nåväl, låt dem sända en protest till kung Erik. Vi får se vad det leder till.

IVAR

Vidare har tinget bestämt att de utlänningar som skapar ofred i landet skall förklaras fredlösa och skall utvisas..

MAGNUS

Detta måste vi stoppa i sin linda.

JÖNS

Vi skall inte göra något förhastat. Låt oss vänta och se vad som händer.

går

BABEL-ANNA

Och hövdingarna kommer att gå vidare med detta

MAGNUS

Vad menar du?

BABEL-ANNA

När Ivar for hem, följde Torvard med honom.

MAGNUS

Ja, de skall väl planera nästa steg.

tystnar

Det är han!

BABBEL-ANNA

Va?

MAGNUS

Det är han! Hur dum kan man vara. Självklart är det han.

BABBEL-ANNA

Det är han, vem?

MAGNUS

Undan kvinna! Hans! Hans! Kom hit!

Rusar iväg

KATRÍN

Främst rider Magnus..

GUDRUN

som flickorna beundrar

KATRÍN

Främst rider Magnus..

GUDRUN

och han har bråttom

KATRÍN

lägger sig i bakhåll

GUDRUN

längs färdvägen

KATRÍN

..och väntar på någon

GUDRUN

De flyger upp

KATRÍN

och drar honom av hästen

GUDRUN

drar honom till marken

KATRÍN

...och binder honom...

MAGNUS och HANS kommer in med TORVARD bunden.

MAGNUS

Du måste vakta honom väl så han inte kommer undan

HANS

Han skulle bara försöka att komma förbi mig.

TORVARD

Skurkar släpp mig! Släpp mig

JÖNS *kommer*

Vad försiggår här?

MAGNUS

Vi har fångat en av dem.

JÖNS

Det är Torvard. Har du mist förståndet pojke?

HANS

Han var på väg hem när vi tog honom. Ni skulle ha sett hans min.

TORVARD

Jag hade inte väntat mig att biskopen skulle ligga i bakhåll.

MAGNUS

Nu spelar han oskyldig. Han tänkte förråda biskopen och låtsas som om han inte vet någonting.

TORVARD

Jag har inte förrått någon, Jöns är inte min biskop.

MAGNUS

Han är kungens representant, och det ni gjorde på tinget är högförräderi och det skall straffas.

TORVARD

Vad ni har gjort här i landet är olagligt.

JÖNS

Alltid skall de prata om lag, dessa islänningar. Här gäller kung Eriks lag.

TORVARD

Du borde släppa mig innan något värre inträffar, biskop.

JÖNS

Hotar du mig? Din oförsämda tölp.

TORVARD

Jag ber dig bara att vara förnuftig.

MAGNUS

Han är en av ledarna. Om vi behåller honom som gisslan är jag säker på att de andra kommer att hålla sig lugna..

TORVARD

Ni har ingen rätt att hålla mig här.

JÖNS

Vi har all rätt, både enligt kyrkans och kronans lag

paus

Men jag är en fredens man. Jag vill att alla är överens och jag kan tänka mig att släppa dig. Men på ett villkor.

TORVARD

Och vad är det?

JÖNS

Du har uttryckt din lojalitet till kungen. Du skall uttrycka din lojalitet till mig också, och sluta med allt motstånd. Då kommer jag att släppa dig.

TORVARD

Det kan jag inte göra. Jag kan inte tolerera orättvisa..

JÖNS

Då kan du få ruttna i fängelset. Lås in honom.

Ev paus

11. KÖPENHAMN (1432)

ERIK / TJOCK

Det här kan bara inte gå längre, Henry. Det går inte.

HENRY VI / MAGER

Nej, självklart? Vad kan inte gå, onkel Erik?

ERIK

Island. Min fisk och allt det där.

HENRY

Fisk är äckligt. Den stinker. Jag förstår inte varför man fångar den skiten.

ERIK

Något måste folk äta under fastan.

HENRY

De kan ju äta kakor. Det gör jag.

ERIK

Vi måste komma till en lösning på detta..

HENRY

Det är så tråkigt. Kan vi inte leka något?

ERIK

Trots förbudet, handlar engelsmännen fortfarande på Island.

HENRY

Jag kan en rolig lek. Man låter tjänstefolket bilda en cirkel, och så sparkar de varandra i röven.

ERIK

Du måste följa förbudet.

HENRY

Och jag tycker om att sätta eld på kärringarnas peruker. Inget är så roligt som en brinnande kärring.

ERIK

Du måste straffa alla som reser till Island.

HENRY

Krig är också roligt. Jag fick vara med i kriget i fjol. Då red jag upp på en kulle och tittade på när mina bönder och Kalles bönder tog livet av varandra i Frankrike. Och det var fantastiskt roligt.

ERIK

Krig är dyrt. Jag har inte råd att kriga om jag inte får mina pengar från Island.

HENRY

Stackars Erik. Har du det så illa ställt? Kan du inte kriga?

ERIK

Du måste speciellt straffa dem som sätter sig upp emot min man, biskop Jöns Gerreksson, min älskade broder i kristi namn.

HENRY

De blir upprörda i parlamentet om jag gör det och då kommer jag, under en lång tid, inte att få ro att leka.

ERIK

Om du gör det så skall jag låta mitt tjänstefolk sparka varandra i röven hela dagen.

HENRY

Menar du det, onkel Erik? Tänker du göra det för mig?

ERIK

Självklart min älskade pojke, vi måste roa dig när du kommer på besök.

Tjänstefolker bildar en cirkel och sparkar varandra i arschlet.

12. SKÁLHOLT (1432)

HANS

Vad gör du här?

VIGDIS

Jag kommer med mat till fången..

HANS

Varför kommer inte Anna med den?

VIGDIS

Hon blev förbjuden. Det tog alltid för lång tid för henne.

HANS

Jaha. Och hur är det med dig. Vill du också ta för lång tid på dig...med mig?

VIGDIS

Låt mig komma förbi.

HANS

En liten kyss?

VIGDIS

Låt mig vara.

HANS

Även om de kämpar och klöser och biter, så har de ändå lust.

MAGNUS

Hans, sluta med det där. Släpp henne!

HANS

Vad nu då. Jag skulle bara vara trevlig mot henne.

MAGNUS *till Vigdis*

Gå in till fången. Säg bara till mig om han försöker igen.

VIGDIS

Tack så mycket.

går

HANS

Flickidiot.

MAGNUS

Och du låter henne vara i fred.

HANS

Såå, du skall ha henne för dig själv.

MAGNUS

Alla har inte hjärnan mellan benen.

VIGDIS

Jag kommer med mat till dig.

TORVARD

Jag är inte hungrig.

VIGDIS

Du måste äta

TORVARD

Vem är du? Vad heter du?

VIGDIS

Vigdis.

TORVARD

Vet du vem jag är?

VIGDIS

Ja, det vet jag. Du är son till riddar Loftur.

TORVARD

Det stämmer.

VIGDIS

Jag är också från nordlandet.

TORVARD

Vet folk om att jag är här?

VIGDIS

Jag vet inte.. ja.. det var några som frågade efter dig, men de blev bortjagade.

TORVARD

Vill du göra mig en tjänst Vigdis?

VIGDIS

Om jag kan.

TORVARD

Jag skall löna dig väl.

VIGDIS

Det behövs inte.

TORVARD

Det gör mig ingenting. Jag är en rik man.

VIGDIS

Vad vill du att jag skall göra?

TORVARD

Jag vill att du tar nyckeln från vakten.

VIGDIS

Är du tokig? Jag blir pryglad.

TORVARD

Du kommer med mig.

VIGDIS

Det är inte möjligt. Jag kan inte svika biskopen. Han har varit god mot mig.

TORVARD

Vill du vidarebefodra ett besked från mig.

VIGDIS

Om jag kan. Till vem?

TORVARD

Det är till en flicka, som jag vill säga så mycket, som jag inte kunde säga när jag var tillsammans med henne.

VIGDIS

Det är inte lätt att säga det man har på hjärtat.

TORVARD

Nej, det är sant. Berätta för henne...nej, man kan inte låta någon annan säga såna saker....glöm det.

VIGDIS

Skall jag inte berätta för henne var du är?

TORVARD

Nej. Jag kan inte ta den risken Hon kommer nog att få reda på det.

VIGDIS går

ANNA

Det är flera än jag som tar för lång tid på sig

VIGDIS

Jag har inte tagit för lång tid på mig.

ANNA

Du håller dig från Hans eller så kommer du att ångra det.

VIGDIS

Jag har inte varit hos honom. Jag tycker han är äcklig.

ANNA

Tycker du ja. Var har du då varit?

paus

Aha, är det på det viset. Har du varit hos fången?

VIGDIS

Jag har inte gjort något.

ANNA

Har den lilla slavinnan fått höga tankar om sig själv?

13. BISKOPS-ARNÖ (1436)

MAGNUS

Var det på det sättet? Att den lilla slavinnan fick för höga tankar om sig själv.

VIGDIS

Och om så skulle ha varit fallet, vad är det för konstigt med det. Du ville ju själv komma upp dig genom att fria till en hövdingadotter.

paus

Jag tyckte bara synd om honom..

MAGNUS

Hövdingen charmerade den lilla slavinnan till att hjälpa honom?

VIGDIS

Det var inte värre än det du gjorde.

KATRÍN

Min son har inte gjort något fel.

VIGDIS

Han har slagit folk..

HANS

Det är självklart att man ibland måste slå på käften för att få folk att lyda.

KATRÍN

Han har bara gjort sin plikt..

VIGDIS

..och tagit deras egendomar..

HANS

Det gör man, i förbifarten.

KATRÍN

..och han har tjänat sin herre bra.

VIGDIS

..dödat män och vanärat kvinnor.

KATRÍN

Han var soldat. Det gör soldater.

ANNA

Inget är så ståtligt som en man i uniform.

MAGER

Nu skall vi inte bli för moraliska.

VIGDIS *hånar*

Nu har vi kommit till den del av historien där soldaters hjältegärningar är som störst.

MAGNUS

Det var en olycka. Det var inte meningen.

VIGDIS

Det får åskådarna döma.

MAGNUS

Låt mig få berätta denna historia. Den handlar om manliga angelägenheter.

VIGDIS

När män har viktiga angelägenheter så är det kvinnorna som lider. Nu är det dags att det är vi som berättar.

14. KIRKJUBÓL (1433)

MARGARETA *lär IvarI att dansa*

MARGARETA *sjunger*

Brennur ástin heitust
sem bundin er í meinum
er því best að unna ekki neinum

Den kärlek brinner hetast
som inte kan bli till
därför är det bäst att inte älska någon

MARGARETA

Sjung med mig

IVAR

Jag inte så bra på det.

MARGARETA

Kom igen nu.

MARGARETA och IVAR *sjunger och dansar*

Stúlkan fór í dansinn og dátt hún söng
Ekki þótti henni þá kvöldstundin löng
Dansaði hún við tvo og þrjá
fjóra fimm og alla þá
sem vildu hana skjalla
Dansaði hún við alla
alla nema einn mann
og það var hann
Brennur ástin heitust
sem bundin er í meinum
er því best að unna ekki neinum

Flickan gick i dansen med en glad sång
Då blev inte kvällen så lång
Dansade hon med två och tre
fyra fem och alla de
som smickrade henne
Dansade hon med alla
utom en man
och det var han
Den kärlek brinner hetast
som inte kan bli till
därför är det bäst att inte älska någon

IVAR

Nu orkar jag inte mera.

MARGARETA

Du vill aldrig dansa med mig

IVAR

Jag tycker inte om att dansa

paus

Det var annat med Torvard.

MARGÉT *börjar sy*

Ja han orkade ta många steg.

IVAR

Men orkade han fria till dig?

MARGARETA

Nej. Och jag är rädd för att han inte tänker på mig längre.

MAGNUS *ropar utanför*

Margareta! Margareta!

MARGARETA

Han har kommit tillbaka.

MAGNUS

Margareta! Jag vill tala med dig.

MARGARETA

Jag vill inte tala med honom.

MAGNUS

Margareta! Margareta!

IVAR

Jag skall se till att han går..

Går till dörren

Margareta är inte hemma, Magnus..

MAGNUS

Då väntar jag på henne.

IVAR

Hon har rest västerut för att besöka mamma. Hon kommer inte förrän om en vecka.

MAGNUS

Fan också! Berätta för henne att jag har hennes lille älskare.

IVAR

Har du vem? Hennes älskare?

MAGNUS

Ja, jag har honom arresterad i Skálholt och jag dödar honom om hon inte gifter sig med mig.

IVAR

Har du mist förståndet Magnus?

MAGNUS

Hon har gjort mig galen.

IVAR

Är Torvard fånge i Skálholt?

MAGNUS

Ja, och vi dödar honom om ni försöker något.

IVAR

Du är en dödens man nu, Magnus.

MAGNUS

Det är du själv.

Böss- eller pilskot IVAR faller ihop. MARGARETA springer till honom

MARGARETA

Ivar!

HANS *utanför*

Du har skjutit honom.

MAGNUS *utanför*

Jag fick nog av den uppblåsta jäveln.

HANS

Vad gör vi nu?

MAGNUS

Vi bränner ner huset och utplånar alla spår.

MARGARETA

Ivar!

IVAR

Fly Margareta, Fly!.

HANS

Det brinner bra.

MARGARETA

Jag kan inte lämna dig här.

IVAR

Gå. Leta upp Torvard. Berätta för honom..

dör

MARGARETA

Ivar!

Rök i huset. MARGARETA hostar. Binder ett tygstycke över sin mun. Tar sin sax och går

FLICKA

Gode Gud. Huset brinner. Vi måste rädda dem.

MAGNUS

Det brinner för mycket. Vi kan inte komma in.

paus

Dem?

FLICKA

Husbonden och Margareta hans syster. De var därinne.

MAGNUS är på väg in i elden men HANS stoppar honom

HANS

Du tar livet av dig. Det går inte

MAGNUS

Margareta! Margareta! Jag har dödat henne.

HANS

Jag tror det är bäst att vi försvinner.

MAGNUS

Jag dödade henne. Herre Gud! Jag har dödat henne!

TJOCK

Vad var ditt ärende denna kväll, Magnus?

MAGNUS

Ärende?

TJOCK

Ja, Vad skulle du göra?

MAGNUS

Jag ville prata med henne.

MAGER

Och vad skulle du säga?

MAGNUS

Jag skulle säga till henne att hon var min sol. Att jag var en blomma.. nej bara en obetydlig planta och om hon inte sken på mig så skulle jag vissna och dö. Jag tänkte säga henne att om hon inte steg upp varje dag för resten av mitt liv, så skulle det bli kallt och mörkt. Att allt skulle bli meningslöst om hon inte var hos mig.

MAGER

Och nu kan du inte säga det till henne.

MAGNUS

Ibland. Sent på kvällen när jag är allena och inte kan sova, så försöker jag säga det till henne. Jag är bara rädd att hon inte kan höra mig.

15. SKÁLHOLT (1433)

HANS

Har du kommit för att slösa bort din tid med mig, lilla gumman?

VIGDIS

Nej, men Anna kommer senare.

HANS

Anna? Men jag trodde...

VIGDIS

Alla är fulla. Ingen lägger märke till något. Jag har en flaska till er.

HANS

Kära flicka.. Vad är du nu ute efter?

VIGDIS

Jag vill bara vara hos Torvard.

HANS *Dricker mycket*

Haha! Det var som tusan! Sista chansen att ha någon nytta av honom.

TORVARD

Du kom. Om jag inte hade dig så skulle jag bli galen av att vara här.

VIGDIS

Du är i stor fara.

TORVARD

Inte mer än normalt.

VIGDIS

Det har hänt...det har...det har..

TORVARD

Vad har hänt?

VIGDIS

Det är fruktansvärt...

TORVARD

Berätta.

VIGDIS

De är döda. De är båda döda.

TORVARD

Vem? Vem har dött?

VIGDIS

Margareta og Ivar. De blev innebrända.

TORVARD

Margareta? Ivar, min vän? Döda?

VIGDIS

Du är inte säker här längre.

TORVARD

Margareta? Nej, det är inte sant.

VIGDIS

Jag skall hjälpa dig.

TORVARD

Vad skedde.. hur?

VIGDIS

Det var Magnus. Och biskopens män.

TORVARD

Allt är slut.

VIGDIS

Han kommer. kyss mig!

TORVARD

Va?

VIGDIS

Kyss mig. Lita på mig.

De kysser varandra.

HANS

Jaha det är så det går till.

VIGDIS

Låt oss vara i fred.

HANS

Var är Anna? När kommer hon?

VIGDIS

Hon kommer snart. Är flaskan tom?

HANS

Det är bara lite kvar.

VIGDIS

Jag skall hämta en ny till dig.

Till Torvard

Han borde ha somnat för länge sedan. Jag la sömnmedel i hans brännvin.

HANS *sjunger*

Fagra dís í faðminn þinn
ég flý um kaldar nætur
Hugga þú nú harminn minn
og hjarta sem að grætur

Fagra fe i din famn
jag flyr i kalla nätter
Trösta mig i min sorg
Och i mitt hjärta som gråter

En þú ert fjarri dísin dáð
og drættir líkir skugga
speglast hérna mynd þín máð
á minn sálarglugga

Men du är inte här min fina fe
din kontur är som en skugga
din vaga bild avspeglas
i min själs fönster

Ég hafði árar, fagurt fley
sem fluttu mig í ókunn lönd
fjarri fósturjörð ég dey
fjarri þér á kaldri strönd

Jag hade åror och en vacker båt
som förde mig till ett okänt land
fjärran från fosterjorden dör jag
fjärran från dig på en kall strand

somnar

JÖNS

Du har inte gjort någonting på det sätt jag har bett dig och med denna ödesdigra handling har du gått för långt. Du måste åka härifrån.

MAGNUS

Jag flyr inte från dessa bönder. Vad skulle de kunna göra?

JÖNS

Jag kan inte beskydda dig. De är många fler än vi.

MAGNUS

De är en armé utan härförare. Ivar är död, och vi har Torvard.

JÖNS

Det kommer andra i stället.

MAGNUS

Vi dödar Torvard. Vi dödar alla som ersätter honom.

JÖNS

Och hur är det med den engelska biskopen? Och engelsmännen? Vi kan inte döda alla som är emot oss. Vi måste...

MAGNUS

Kungen är på vår sida. Han kan sända oss flera män. En hel här.

HANS

Han har flytt. Fånge har flytt.

MAGNUS

Ärkeidiot. Varför lät du honom fly?

HANS

Jag somnade. Hon förgiftade mig. Vigdis. Hon flydde med honom.

MAGNUS

Vi måste följa efter dem.

JÖNS

När flydde de?.

HANS

Det vet jag inte. De var borta i morse när jag vaknade.

MAGNUS

Då har de haft hela natten på sig.

HANS

Två hästar är försvunna .

MAGNUS

Din ärkeidiot! Jag skall..

JÖNS

Låt honom vara. Det är till ingen nytta.

MAGNUS

Vi måste få tag i honom.

JÖNS

Det är hopplöst nu. Du måste åka härifrån min pojke. De kommer att hämnas, men om du har försvunnit så kan de inte göra så mycket

MAGNUS

Och du då?

JÖNS

Du skall inte bekymra dig om mig. Jag skall erbjuda dem ersättning. Tag männen med dig. Jag är rädd för att de även vill hämnas på dem.

MAGNUS

Då blir du utan försvar.

JÖNS

Islänningarna här kommer inte att svika mig. Och om det inte lyckas så tror jag att mitt ämbete är ett skydd. De vågar inte angripa Guds högste tjänare här i landet, och förlora sina själar.

MAGNUS

Men jag kan inte..

JÖNS

Gå! Försök att komma med ett skepp.

MAGNUS omfamnar JÖNS

MAGNUS

Förlåt mig. Förlåt mig. Jag ville bara göra dig stolt över mig.

JÖNS

Jag är stolt över dig. Du behöver inte göra något för det. Gå, min pojke. Och Gud välsigne dig

KATRÍN

Du lät honom gå.

JÖNS

Jag ser så mycket av mig själv i honom.

KATRÍN

Det är olikt dig att inte kämpa mot svårigheter. När du var hos oss så kunde inget stoppa dig.

JÖNS

I hans ålder var jag inte rädd för någonting. Många tyckte att det inte var passande för en ärkebiskop att hålla på med så många världsliga sysslor, men jag tyckte bättre om det än om det andliga.

KATRÍN

Varför höll du inte honom hos dig? Kunde ni inte ha löst detta tillsammans?

JÖNS

Nej, nu lägger jag allt i Guds händer. Och Magnus måste räddas.

paus

När man blir äldre börjar man tänka annorlunda. Barnen gör mannen till en feg stackare.

16. MÖDRUVELLIR (1433)

WALTER

Jag har hört att du pratar engelska.

VIGDIS

Ja herrn. Jag var kökspiga en vinter i Lynn.

WALTER

Du pratar mycket bra.

VIGDIS

Nej, det gör jag inte.

WALTER

Ja, det gör du

paus

Min vän Torvard är mycket tacksam för att ha blivit befriad. Han vill belöna dig på något sätt.

VIGDIS

Det behöver han inte. Jag ville inte att han skulle bli dödad. Jag har börjat gilla honom.. Som en bror förstås..

WALTER

Förstås. Nu måste vi stå vid hans sida och trösta honom i hans stora sorg.

TORVARD kommer

TORVARD

Jag kan se att du har hittat Walter, min engelska vän.

VIGDIS.

Ja, vi möttes.

TORVARD

Du har givit mig det dyrbaraste en man få. Min frihet. Jag står i stor tacksamhetsskuld till dig.

VIGDIS

Det var ingenting.

TORVARD

Något måste jag göra för att löna dig. Du har ju, på grund av detta, mistat allt och blivit hemlös.. Om du vill så kan jag ge dig en gård och finna en bra karl som du kan gifta dig med. Det skall inte bli svårt att ge bort en så vacker flicka som du. Jag kunde själv...

FLICKA

Det kommer en gäst.

TORVARD

Ser du inte att jag är upptagen. Säg till honom att vänta.

FLICKA

Det är en ung fröken.

TORVARD

Det är det samma vem det är, säg till henne att vänta.

FLICKA

Det är den unga fröken Margareta.

TORVARD

Driver du med mig, din idiot? Gör du narr av mig. Fröken Margareta är död.

FLICKA

Hon är här och hon är lika levande som du och jag.

MARGARETA

Ja, Torvard. Jag lever.

TORVARD

Margareta!

De omfamnar varandra. Efter en stund märker de att det inte är så passande, så de släpper varandra.

MARGARETA

Alla män i min familj är döda. Nu måste jag vara som mannen. Inte gråta, samla en trupp och hämnas. Jag kommer inte att vila förrän jag har fått hämnd på min bror.

paus

Jag har svurit att gifta mig med den som hämnas Ivar.

TORVARD

Jag hjälper dig. Jag kommer inte att svika dig.

WALTER *till Vigdis*

Berätta mera om då du var i England. Hos vem bodde du?

Går ut med Vigdis

17. BISKOPS-ARNÖ (1435)

MAGNUS

Hon dog alltså inte.

MAGER

Nej Magnus. Ditt mordiska raseri nådde inte henne.

MAGNUS

Det var en olyckshändelse! Olycka! Jag hade aldrig för avsikt att...

MAGER

“Om jag inte får dig, skall ingen få dig.” Var det inte så du sa? Du lyckades inte i dina avsikter Magnus.

MAGNUS

Jag skulle aldrig ha gjort henne illa.

MAGER

Vad är det som får unga män att åka till andra länder och ta livet av folk?

KATRÍN

Gud och kungen.

ANNA

Ära och berömmelse.

HANS

För att kämpa för fäderneslandet.

MAGER

Hur kan en man i ett land som du knappt vet att existerar, hota ditt fädernesland?

MAGNUS

Jag har inte gjort något fel.

MAGER

Varför stannade du inte här?

MAGNUS

Det bara fega stackare som stannar hemma. De andra går ut i världen för att åstadkomma någonting.

MAGER

Var det att åstadkomma någonting. Att döda min bror?

MAGNUS

Han stod i vägen för mig. Jag tyckte inte illa om.. Din bror?

MARGARETA

Titta på den här Mafnus. Det är min sax. Den använde jag för att bryta mig ut ur det brinnande huset, och den blev kvar i lågorna. Se vad elden har gjort med den. Så ser jag ut på insidan. Så är min själ, Magnus. Ser du, nu är den obrukbar till något gott, och det är jag också. Detta har du med din hjältegärning och ditt ädelmod åstadkommit.

KATRÍN

Självklart är man orolig för dem när de flackar omkring i främmande länder.. Att de blir dödade, och aldrig kommer tillbaka.

GUDRUN

Och i främmande länder är mödrarna bekymrade över att söner av mödrar från andra länder kommer och dödar dem och deras barn..

TJOCK

Mödrarna är de viktigaste. Utan mödrarnas bidrag skulle det inte finnas några krig.

KATRÍN

Vilket bidrag är det?

TJOCK

Sönerna såklart.

ANNA

Innerst inne är de ju bara småpojkar.

GUDRUN

Hjältar och soldater! Dem känner jag bra. Det är inte så sällan jag bär ut öl till dem. Fulla, stökiga, oförskämda men lyckligtvis skall de alltid vidare.

ANNA

De blir så liderliga när de tror att de skall dö.

GUDRUN

De famlar och stönar och lyssnar inte när man säger nej, utan tar sitt med våld..

ANNA

Det goda är att de aldrig stannar länge.

GUDRUN

Men livet skulle vara mycket lättare om det inte fanns några hjältar.

MAGNUS

Vad vill du mig Margareta?

MARGÉT

Det borde du veta.

MAGNUS
Är du gift?

MARGARETA
Inte än Magnus. Inte än.

paus

Varför frågar du? Tänker du fria igen. Kommer du inte ihåg vad jag vill ha av den man jag skall gifta mig med?

18. HÓLAR (1433)**TORVARD**

Jag har kommit för att få råd av dig herr biskop. Jag kom till dig för mitt ärende är av religiös natur. Jag är rädd för att jag kommer att begå en syndig gärning. Jag vill gärna på förhand få kyrkans förlåtelse och köpa ett avlatsbrev.

JOHN

I teologiska frågor vill jag gärna hjälpa dig. Och också i världsliga frågor om det är möjligt.

paus

Jöns har meddelat mig att han vill erbjuda ersättning till Margrets familj för att Ivar blev dödad.

TORVARD

Gör han det? Jag är rädd för att man inte vill ha någon annan ersättning än blod.

JOHN

Vet du inte att det är en dödssynd att spilla en biskops blod?

TORVARD

Jag har svurit på att Ivar skall hämnas och det måste jag stå för.

JOHN

Biskopens blod kommer över den som spiller det Han kommer att hamna i evig helveteseld.

TORVARD

Då må det vara så.

JOHN

Kyrkan kommer att förbjuda honom allt umgänge med kristna människor.

TORVARD

Jag vet det.

JOHN

Om du kan undvika det, så gör det inte, om du inte vill få en förtappad själ. Å andra sidan, ur teologisk synpunkt så finns det kanske en annan utväg. Men du måste förstå att jag inte kan rekommendera en brottslig gärning.

TORVARD

Jag förstår det.

JOHN

Om du kan finna en så ond man som redan i förväg har uteslutits ur paradiset, så skulle hans straff inte bli hårdare om han spillde en biskops blod.

TORVARD

Var skall jag finna en sådan man?

JOHN

Det vet jag inte, och nu tvär jag mina händer i detta ärende.

paus

Jag vill gärna presentera dig för en av mina arbetare. Han kallas Olav den onde.

TORVARD

Vad är dina uppgifter här, Olav?

OLAV

Mest bankar jag fisk.

TORVARD

Men du gör väl något annat också?

OLAV

Något annat gör jag också.

TORVARD

Vad då?

OLAV

Jag jagar bort tiggare och lösdrivare så att biskopen får äta all sin mat själv. Och så dödar jag råttor och möss. Och valpar och kattungar, så de inte blir för många.

JOHN

Hur gör du det Olav.

OLAV

Jag dränker dem i en vattentunna och sätter locket på. Eller så lägger jag dem i en påse, binder den vid en sten och slänger den i ån..

JOHN

Då spiller man inte något blod.

TORVARD

Nej. Din man kan sitt arbete, biskop. Får jag låna honom?

JOHN

Tag honom bara med dig. Och ursäkta att jag inte kunde råda dig i detta ärende.

19. SKÁLHOLT (1433)

JÖNS är i kyrkan och ber. Larm och vapenskrammel utanför.

JÖNS

Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum. Benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui, Jesus. Sancta Maria, Mater Dei, ora pro nobis peccatoribus, nunc et in hora mortis nostrae.

KVINNA

De har besegrat oss. Biskopen måste fly.

JÖNS

Det gör jag inte. Jag har inte kraft till det.

KVINNA

Då är ni en dödens man.

JÖNS

Jag tror inte de gör mig något här I kyrkan.

knäböjer

Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum. Benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui, Jesus. Sancta Maria, Regina coeli, dulcis et pia, O Mater Dei. Ora pro nobis peccatoribus, ut cum electis te videmus. Amen.

OLAV

Oj vad högtidligt!

JÖNS

I namn av påven Martinus V och kung Erik av Pommern, protesterar jag mot detta angrepp mot er andlige och laglige representant..

TORVARD

Det är sällan det har varit så lång väg till Köpenhamn som nu.

OLAV

Och ännu längre är det till Rom.

JÖNS

Jag ber om nåd. Jag har skydd av kyrkan

TORVARD

Var är Magnus?

JÖNS

Han har rest. Du kommer inte åt honom.

TORVARD

Ta honom Olav.

SÁNG

Ólafur hinn illi
biskupa spillir
ekkert gerði hann verra
en er hann myrti herra

Ólafur hinn illi
biskupa spillir
dró hann á hann poka
var fljótur til að loka

Ólafur hinn illi
biskupa spillir
herrann kaus að smána
og fleygj' onum í ána

Ólafur hinn illi
biskupa spillir
frið hann aldrei fékk
og aftur því hann gekk

Ólafur hinn illi
biskupa spillir
í víti er hann vís
en Jón í Paradís

Olav den onde
förgör biskopen
det värsta han gjorde
var att mörda den mannen

Olav den onde
förgör biskopen
drog en säck över honom
stängde till den fort

Olav den onde
förgör biskopen
hånade honom
och kastade honom i ån

Olav den onde
förgör biskopen
han fick aldrig fred
och därför gick han igen

Olav den onde
förgör biskopen
Han är säkert i helvetet
och Jöns är i paradiset

20. BISKOPS-ARNÖ (1435)

MAGNUS och TJOCK drar sina svärd

MAGNUS

Det är mycket som har klarnat men ingenting har blivit så tydligt som att kärleken har gjort dig till en narr.

TJOCK

Kärleken får oss att göra märkvärdiga saker, dumma saker, hjältedåd, goda och onda gärningar..

De fäktas

MAGNUS

Kärleken gör oss till vinddrivna narrar.

TJOCK

I kärlek och krig satsar man allt.

MAGNUS

Men inte sin själ.

TJOCK

Om du tror det så har du inte älskat på allvar.

KATRÍN

Varför slåss ni? Hör detta till berättelsen?

MAGNUS

Förstår du inte mamma? Det är han.

KATRÍN

Vem? Jag tycker inte längre om den här historien. Sluta berätta!

MAGNUS

Om Margret är här, så måste det vara han.

TORVARD

Det här är en berättelse du inte kan komma undan.

KATRÍN

Sära på dem. Gör något.

HANS

Det här är någonting mellan dem. Det är inte vår sak.

MAGNUS

Om jag skall dö nu Margret, så vill jag att du skall veta, att sedan den olyckssaliga dagen har jag aldrig varit glad.

TORVARD

Sluta prata och slåss.

MAGNUS

Jag vaknar varje natt och ropar ditt namn, och om jag kunde vrida tillbaka tiden och ändra vårt öde så skulle jag göra det, oberoende vad det skulle kosta mig.

TORVARD

Nu skall du dö för dina onda gärningar Magnus.

TORVARD slår svärdet ur Magnus hand och är på väg att döda honom.

MARGARETA

Nej!

TORVARD

Vad? Skall jag inte..

MARGARETA

Nej Torvard.. Låt honom leva!

KATRÍN

Döda honom inte. Visa nåd.

TORVARD

Men hämnden? Vi har rest långt för att hämnas.

MARGARETA

Älskar du mig Torvard?

TORVARD

Mer än livet i mitt bröst.

MARGARETA

Vi skall låta kärleken binda oss samman, inte hämnden. Vi skall inte besudla den med mera blod.

TORVARD

Så du älskar mig?

MARGARETA

Självklart, min käre narr. Från första stund jag såg dig.

TJOCK

Min rusingröt!

MAGER
Min köttbulle!

TJOCK
Min tarmstuvning!

MAGER
Min kålrotspudding!

TJOCK
Vill du gifta dig med mig Mager?

MAGER
Min älskade grynkörv! Så ofta du vill.

MAGNUS
Kan du förlåta mig Margareta?

MARGRET
Det kan jag, men det är inte lätt. Jag förlåter dig.

GUDRUN
Jag älskar historier med lyckliga slut.

ANNA
Bröllop är den bästa avslutningen.

WALTER
Men allt är ännu inte slut. Det är flera som har drabbats av denna man.

HANS
Vem är du? Vilken roll har du i denna maskerad?

WALTER
Jag är Walter Sahlham och jag är engelsk skeppsredare. Jag anklagar denna man för att ha stulit mitt skepp, Margareta of Lynn, på Island när han flydde iväg. Jag är här för att ta tillbaka mitt fartyg.

KATRIN
Är det sant?

MAGNUS
Ja, det är det.

WALTER
Var är skeppet nu?

MAGNUS
Jag har sålt det.

WALTER

Ge mig då pengarna du fick för det.

MAGNUS

Det kan jag inte.

WALTER

Varför inte?

MAGNUS

Jag köpte det här värdshuset för dem.

WALTER

Då är värdshuset mitt och du min gode herre skall hängas för sjöröveri.

ALLA sjunger

Livet själv är som en skröna
och en lögnhistoria och går som det går.
Den ädla gärningen var till ingen nytta
För han skall trots det pryda galgen.

VIGDIS

Stopp! Sluta! Man kan inte hänga en så ståtlig karl.

ANNA

Det är sant. Det är stort slöseri.

VIGDIS

Hur kan man undvika det?

WALTER

Någon måste ersätta mig för mitt skepp.

VIGDIS

Du sa att du vill belöna mig för din frihet Torvard. Jag vill ha det här värdshuset.

Pekar på Magnus

Och han kan få följa med.

TORVARD

Jag står vid mitt löfte. Är det säkert att detta är vad du vill?

VIGDIS

Du skall inte bekymra dig över mig, och jag skall nog göra en man av honom.

HANS

Gud ske lov, vi får en ny ölförsäljerska.

WALTER

Du skulle ju gifta dig med mig.

VIGDIS

Du har råd att köpa dig en annan kvinna. Jag har bestämt mig för att följa mina lustar.

WALTER *pekar på Gudrun*

Då tar jag henne.

GUDRUN

Ja, jag gör vad som helst, utom att bära öl till dig

ANNA

Tredubbelt bröllop, vad härligt. Eller?... Hans, dansa med mig

HANS

Ja, jag kommer.

ANNA

Kan det här bli bättre?

Jöns kommer ur sin säck

JÖNS

Man vet ju aldrig.

Dansar med Katrin under slutsången

LOKASÖNGUR

Lífið sjálft er laust við reglu
og leikur mann oft á tíðum grátt
að slást við það ekki hent er heiglum
og hetj' er hver sem nær við það sátt

Það stoðar lítið að grát' og góla
og gefast upp hér á lífsins braut
Því meðfram henni vex fögur fjóla
sem færir huggun í hverri þraut

Lífið sjálft er líkast skreytni
og lygasögu sem hér má sjá
og engu skiptir þá okkar breytni
er einhver byrjar að segja frá

SLUTSANG

Livet själv er er utan en regel
og kan behandle en meget dårligt
at slåss med livet er inte for fegissar
och dom der kommer overens med det er
hjälter

Det nytter ikke at græde og råde op
eller give op på livets vej
fordi langs den vokser en smuk blomst
der tröster os i vores svårigheter

Livet själv er som en skröna
och lögnhistoria som her kan ses
og hvad vi gjorde spiller ingen rolle mere
når nogen begynder at berätta om det